

תגובות מומחי מיתוים לממצאי מדד מדיניות-החוץ השנתי

ספטמבר 2025

גם בתוכנו: מחקה, שותקת
חלקת ארץ קטנה, חרבה.
והגשם שלנו אחר לרדת.
הגשם שלנו
טרם בא.
(תרצה אתר)

סקר דעת הקהל השנתי השלושה-עשר של מכון מיתוים על מדיניות החוץ הישראלית נערך בסוף אוגוסט 2025. הסקר בוצע על ידי מכון רפי סמית ובשיתוף קרן פרידריך אברט¹.

ד"ר גיל מורסיאנו, מנכ"ל מכון מיתוים: מדד מדיניות החוץ 2025 מעביר מסר חשוב למנהיגי האופוזיציה מהשמאל ועד המרכז-ימין באשר לקהל הבוחרים שלהם. הוא מדגים רצון עמוק לעבור משלב הלחימה לשלב של הסדרה. יתר על כן, המדד מבטא גם מסר חשוב למנהיגי המרכז והמרכז-ימין עם חזרתם הצפויה של בנט ואייזנקוט לבמה הפוליטית - מונחים כמו מדינה פלסטינית, שיתוף פעולה עם הרשות, ויזמה מדינית מול ממשלות לבנון וסוריה אינם בבחינת טאבו בראיית רוב קהל הבוחרים שלהם. הצורך ותחושת הדחיפות למצוא מוצא מהתהום המדינית בה מצויה ישראל אינה רק נחלת השמאל אלא מהווה נושא מהותי עבור קהל הבוחרים שלהם וזו היא נקודת פתיחה משמעותית לעבודה מדינית. **עבור האזרחים שאינם תומכי ימין מובהק הבחירה בין ספרטה ואתונה ברורה - הם חפצים ביציאה מהבידוד ובחידוש שיתוף הפעולה אסטרטגי עם האזור כדי למנף את ניצחונותיה של ישראל בשדה הקרב לבניית עתיד טוב יותר.**

ד"ר נמרוד גורן, נשיא מכון מיתוים ומנהל שותף ב-Diplomeds: הסקר השנתי של מכון מיתוים לשנת 2025 מראה שוב שהציבור חושב שהמעמד הבינלאומי של ישראל ותפקוד הממשלה בנושאי חוץ אינם טובים. סקרים קודמים גם הראו חוסר שביעות רצון עקבי לגבי יכולתו של משרד החוץ למלא את ייעודו. מערך החוץ הישראלי אמור להיות חלק מרכזי משיפור היחסים הבינלאומיים של ישראל, בייחוד בתקופות מאתגרות כמו זו בה אנו מצויים. במשך שנים, אכן כך היה. רבים מההישגים המדיניים של ישראל נזקפו בעבר לזכות אנשי המקצוע במערך החוץ הישראלי. למרות החלשה חוזרת ונשנית במעמד המשרד תחת ממשלות נתניהו - שכללה את הדרתו מתחומי ליבה מדיניים ופיצול סמכויותיו - ההון האנושי יוצא הדופן של משרד החוץ ידע לספק את הסחורה המדינית, כשניתנו לו ההזדמנויות לכך. הדבר בלט במהלך כהונת ממשלת בנט-לפיד, אז שודרג מעמד המשרד. דיפלומטיים ישראלים מינפו זאת באותה תקופה להובלת הצלחות כבדות משקל, ובהן ייסוד פורום הנגב, ושיפורי היחסים עם האיחוד האירופי, תורכיה וירדן. ואולם - תחת הממשלה הנוכחית, תפקוד משרד החוץ הופך יותר ויותר לחלק מהבעיה, במקום להיות חלק מהפתרון. ההחלשה החוזרת של המשרד - כולל תחלופה תכופה של שרים ומנכ"לים, קיצוצי תקציב, וריכוז סמכויות מדיניות בידי השר דרמר - היא חלק מהעניין. אבל, הסיבות אינן מסתכמות בכך. הפוליטיזציה הגוברת במגזר הציבורי, והחלשת שירות המדינה שנגרמת מכך, אינן פוסחות על משרד החוץ. ניכר שמשרד החוץ הפך לשותף למאמצים אידיאולוגיים של גורמי ימין, ובכלל זה מחיקת התייחסות לקו הירוק, כפי שבא לידי ביטוי בהודעת המשרד לגבי בנייה בשטח E1 ובהחלטה לקיים לראשונה יום גיבוש לעובדי המשרד בשטחים. משרד החוץ, שבעבר היה מהחלוצים והמובילים בעולם בכל הנוגע לדיפלומטיה דיגיטלית - כולל פתיחת ערוצי שיח

¹ הדעות המובעות בפרסום זה אינן משקפות בהכרח את דעותיה של קרן פרידריך אברט. שימוש מסחרי בפרסומים של מכון מיתוים וקרן פרידריך אברט ללא אישור בכתב אסור בהחלט.

יוצאי דופן עם ציבורים נרחבים במדינות ערב – משתמש יותר ויותר ברשתות החברתיות ובכלי בינה מלאכותית להגחכה והכפשה של אלו בעולם שמבקרים את מדיניות ממשלת ישראל. המשרד גם מסייע להלבנת קשרים עם מפלגות ימין קיצוני באירופה, על אף שבעבר אנשיו הובילו את האזהרות לדרג הפוליטי מפני הסכנות הכרוכות בכך. מכלול הצעדים הללו מחליש את מעמדה הבינלאומי של ישראל, וייתכן שגם עומד מאחורי החלטת כמה דיפלומטים בכירים לפרוש לאחרונה משירות החוץ בטרם עת. המשך המלחמה בעזה ומדיניות הימין הקיצוני מציבים אתגרים מדיניים שהולכים ומתעצמים לפתחה של מדינת ישראל, כפי שמעיד סקר מכון מיתווים. אפילו הסברה יעילה יותר לא תפתור זאת, אבל, משרד חוץ חזק, עצמאי ומקצועי, יוכל להבטיח התמודדות טובה יותר, לשמר ולפתח ערוצי דיאלוג בינלאומיים, לייצר ולנצל הזדמנויות אזוריות, ולשקף כלפי חוץ את פניה של החברה הישראלית כולה.

ד"ר עומר צנעני, מנהל התכנית לקידום שלום ישראלי-פלסטיני: עמדות הציבור בנוגע לסכסוך הישראלי-פלסטיני מוסיפות להיות מורכבות, מבולבלות ואף סותרות. מצד אחד, הציבור מפגין בנושא הפלסטיני גישה נוקשה, רוויית רגשות שליליים, בעקבות אסון 7 באוקטובר. רוב הציבור מכחיש את אחריות ישראל למצב ההומניטרי ברצועת עזה, אינו סומך על הרשות הפלסטינית (פחות מ-10 אחוזים תומכים בשלטון של הרשות ברצועה בשלב המעבר), והתמיכה בסיפוח אף גדלה מעט. מצד שני, רוב הציבור מבין לעומק את הקשר הישיר בין ההפיכה המשטרית וצעדי הסיפוח, 51 אחוזים מהציבור תומך בסנקציות בינלאומיות נגד מתנחלים אלימים, ו-52 אחוזים מעוניינים בהצבת כוח רב-לאומי ברצועת עזה (לעומת שלישי מהציבור בלבד המעדיף ממשל צבאי זמני ברצועה). חשוב מכל - בדומה לסקרים נמשכים בנושא המדיני רוב בציבור (55 אחוזים) תומך בהסדר מדיני-אזורי שיאפשר להשיב את החטופים, בתמורה לנורמליזציה והקמה מדורגת של מדינה פלסטינית מפורזת שתחיה בשלום לצד ישראל. התמונה העולה מהסקר מחזקת את הצורך במנהיגות שתספק נרטיב ביטחוני מסדר חדש מבוסס הכרעות וחזון, לקראת היום שאחרי המלחמה.

ד"ר מאיה שיאון-צדקיהו, מנהלת התכנית ליחסי ישראל-אירופה: האיחוד האירופי נמצא בהתרסקות תדמיתית חריגה בציבור הישראלי. ההתרסקות הזו באה לצד הכרה ברורה בחשיבותו הרבה לישראל, ולצד דאגה מצעדים שהוא עלול לנקוט כלפי ישראל. 67% מהישראלים רואים באיחוד יותר יריב ורק 14% מחשיבים אותו יותר לידיד של ישראל. מאז 2018 עוקב המדד אחרי שאלה זו, ומעולם לא היה נתון שלילי שכזה. ההסבר נעוץ בביקורת של האיחוד האירופי על ישראל ובצעדים שמדינות חברות באיחוד דורשות ממנו לנקוט כלפי ישראל. הסקר מצא גם שרוב מכריע של הישראלים בהחלט מבינים את גודל האיום והכוח הכלכלי שיש לאיחוד האירופי: 67% מהישראלים מוטרדים מאוד או במידה מסוימת מצעדים אירופיים שינקטו כלפי ישראל. 15% ענו שהם מוטרדים במידה מעטה. אך יש סיבה טובה להיות מוטרדים. מאוד. האיחוד האירופי הוא שותף הסחר הראשי של ישראל (כ-45 מיליארד אירו בשנה בסחורות ו-25 מיליארד בשירותים), והוא שותף משמעותי בהשקעות בהיקף של 75 מיליארד אירו בישראל (2023). האיחוד האירופי הוא השותף הראשי גם במימון ציבורי של חדשנות, מחקר ופיתוח. הורייזון אירופה היא תכנית המחקר הגדולה בעולם, בהיקף של 95 מיליארד אירו לשבע שנים. אין לה תחליף. היא מאפשרת מחקר פורץ דרך בשיתוף החוקרים והחוקרות הטובים ביותר מכמעט 50 מדינות. הוצאה של ישראל ממנה תפגע קשות בהישגי המחקר הישראלי ותאיץ בריחת מוחות. ההשפעה של האיחוד האירופי על החוסן של המדינה בכלכלה, תעסוקה ופרנסה, על איכות החיים שלנו, היא אדירה. הציבור מבין את החשיבות הרבה של האיחוד האירופי למשק הישראלי, לכלכלה, לחדשנות, לתעסוקה, ולתעופה. שינוי של היחסים יהיה משמעותי מאוד לכלכלת ישראל. מה שהציבור בישראל לא מבין כמעט בכלל הוא שהאיחוד האירופי רוצה בטובת מדינת ישראל ואזרחיה. ביטחון ישראל וקיום המדינה חשוב לה. אבל הוא נמצא בהתנגשות ישירה עם ממשלת ישראל והמדיניות שלה בעזה, ואחרי שנתיים של דיבורים בתוך ומחוץ לחדר לא נותרו לו כלי השפעה מלבד המנופים הכלכליים ושיתופי הפעולה שיש לו איתנו. נוכח הנתונים והקשר עם האיחוד הציבור בישראל מוטרד מהפעלת המנופים הללו, ובצדק. כולנו צריכים להיות מוטרדים מכוונתה של ידידת ישראל, נשיאת הנציבות האירופית, פון דר ליין, להעלות למועצת שרי החוץ הצעה לבטל את הטבות הסחר בין ישראל לאיחוד.

ד"ר אורני לבני, סמנכ"לית מכון מיתווים: ניתוח מגדרי של ממצאי הסקר מדגים את מה שנאמר הרבה בשלוש השנים האחרונות: היעדרן של נשים במוקדי קבלת ההחלטות הוא כשל מהותי ומשמעותי. כשבוחנים את הממצאים קשה שלא לחשוב "מה היה אילו" - אילו היו יותר נשים בתפקידי מפתח, אילו ניהול המדינה היה משלב לצד טקטיקט צבאיות ואסטרטגיות ביטחוניות גם תפיסת עולם מגדרית. לפי ממצאי סקר זה וסקרים קודמים שלנו, אנחנו רואים באופן עקבי שהתמיכה של נשים בפתרונות צבאיים מתונה מזו של גברים, והן נוטות לספקנות וביקורתיות כלפי מדיניות צבאית אגרסיבית. נשים מציגות העדפה ברורה

לגישות דיפלומטיות, ראות חשיבות בפיתוח קשרים בינלאומיים, ותומכות, יותר מהגברים, בפתרונות מדיניים. למעשה, כמעט בכל שאלה משמעותית במדיניות החוץ, נמצא שנשים פחות תומכות בצעדים צבאיים ויותר תומכות בגישות של הידברות. הן גם מודאגות יותר מתהליכי הפיכתה של ישראל למדינה "מצורעת", וחשוב להן שישראל תהיה חלק מהמחנה הדמוקרטי העולמי. ההעדפות הללו מסבירות את הפסימיות היחסית של נשים לגבי מצבה של ישראל – לפי ממצאי הסקר הן נותנות לממשלה ציונים נמוכים על תפקודה והן פחות אופטימיות שבעוד שנה יהיה כאן טוב יותר. המחשבה "מה היה אילו" אכן מתסכלת. אבל היא גם זו שצריכה להנחות אותנו בשנה הקרובה, שנה שבה תעוצב המפה הפוליטית, שנה שבה יגובשו מצעי בחירות. הדרישה לשוויון מגדרי צריכה להיות קונצנזוס חוצה מפלגות ומחנות פוליטיים. כל מי שחשובה לו דמוקרטיה ליברלית צריך לדרוש מהמפלגה שבה הוא או היא תומכים שברשימת המועמדים. ות יהיו נשים, ושהערכים שהמפלגה מתחייבת לקדם כוללים גם פרספקטיבה מגדרית.

איתן ישי, ראש תחום המזרח התיכון וצפון אפריקה במיתווים: ממצאי הסקר ממחישים את הפער ההולך ומתרחב בין התפיסה בישראל לבין זו של מדינות ערב המתונות בנוגע לשימוש בכוח צבאי כבסיס לנורמליזציה אזורית. בישראל שולטת תפיסת "נורמליזציה מתוך כוח" – הרעיון שהפגנת עוצמה ועליונות צבאית תרתיע אויבים ותשכנע גם יידיים לשתף פעולה. כך, רבע מהישראלים סבורים שהמשך הלחימה בעזה יחזק את קשרי ישראל עם העולם הערבי, וכמעט 40% רואים במלחמה עם איראן ככזו שהגבירה את הרצון הערבי בנורמליזציה עם ישראל. אולם, בעולם הערבי צעדים אלה נתפסים כמדיניות חסרת אחריות שמסכנת את היציבות אזורית ופוגעת במאמצי השיקום ובנייה מחדש. למרות אינטרסים משותפים – מיגור חמאס וחזבאללה, החלשת איראן וייצוב סוריה ולבנון – מדינות ערב מעדיפות דיפלומטיה וריסון, בעוד 41% מהישראלים תומכים בהמשך תקיפות בלבנון גם במחיר חיכוך עם הממשלה החדשה, ומרבית הציבור תומך בחידוש המלחמה עם איראן, או לכל הפחות במדיניות של "כיסוח דשא" כמו זו שנראית בלבנון. התוצאה: ישראל, שבעבר נתפסה ככוח מייצב, הולכת ונחשבת בעיני שכניה כגורם לערעור היציבות, ואפילו נידונים רעיונות לבריתות אזוריות נגדה. הרצון הישראלי להיתפס כ"משוגע האזורי" אולי מרתיע יריבים, אך גם מרחיק שותפים פוטנציאליים ומעמיד את ישראל כסוכן כאוס שמרחיק את האזור ממסלול של נורמליזציה ושיקום.

בר רפפורט, רכזת תחום קיימות מדינית-אקלימית במיתווים: במשך שנתיים של מלחמה בעזה, הציבור הישראלי עדיין לא הפנים את ההשפעות המיידיות ומרחיקות הלכת של ההתמודדות הישראלית עם המשבר ההומניטרי בעזה. כ-44% מהישראלים אומרים בסקר שלישראל אין אחריות על המצב ההומניטרי ברצועת עזה, זאת כאשר ישראל היא זו שמחריבה את סביבת החיים בעזה, שולטת על כל כניסת הסיוע לרצועה, אחראית על צירי ההתניידות בתוך הרצועה, ובחודשים האחרונים כובשת אזורים נרחבים משטח הרצועה, ואחראית, ככוח כובש על פי הדין הבינלאומי, לדאוג לצרכים האזרחיים של התושבים. רק 17% מהישראלים אומרים שעל מדינת ישראל לסייע בפתרון המשבר ההומניטרי כי זהו הדבר המוסרי לעשות, ו-32% אומרים שיש לפעול אל מול המשבר כדי לשמר את מעמדה של ישראל בעולם. המשבר ההומניטרי בעזה הוא זה שפגע אנושות במעמדה של ישראל בעולם. אך מעבר לכך הוא פוגע אנושות בקהילות ואוכלוסיות שלמות בעזה, מייצר שנאה גדולה לישראל, ומהווה את הכר הפורה לצמיחת תפיסת העולם של דור העתיד של עזה. **על מנת שנוכל להסתכל במראה בבוקרו ובערביו של יום, ועל מנת לקדם מציאות חיים בטוחה ארוכת שנים, נדרשת פעולה אקטיבית של ישראל למניעת משבר הומניטרי ויישום אסטרטגיה הומניטרית לבניית עתיד טוב יותר עבור תושבי הרצועה.** יש לקדם אסטרטגיה הומניטרית הכוללת ניהול אזרחי שאינו חמאס של הרצועה, בשיתוף פעולה עם גורמים בינלאומיים, וכחלק מבניית התשתית לתהליך שיקום בר-קיימא במסגרת של תהליך מדיני כולל שבסופו יישום פתרון שתי המדינות. אל מול העמדות והפעולות הגזעניות וההרסניות שהממשלה הישראלית מקדמת, גורמי החברה האזרחית, שלא מפנים את מבטם מהסבל ברצועה, ולא מכהים את ליבם למראה הזוועות, ומתגייסים לסייע במאמץ ההומניטרי, הם אלו שמציגים עמוד שדרה מוסרי ומהווים קרן אור באפלה. על בסיס הערכים שהם מציגים, נוכל בעתיד לבנות חברה משותפת, סולידרית, שוחרת שלום ותקווה.

נדב תמיר, חבר הוועד המנהל במיתווים: מדד מדיניות-החוץ של מכון מיתווים ומכון רפי סמית לשנת 2025 מצייר מפת עדיפויות ישראלית מפוכחת יותר מכפי שנוח לממשלה לספר לעצמה. אולי יותר מכל, התמונה שעולה מהסקר היא של ציבור ישראלי שעמוק בפנים יודע מה צריך לעשות, אך זקוק למנהיגות אמיצה שתוביל אותו לחוף מבטחים. הסקר מראה כי ביחס לפלסטינים, התמונה אינה קוטבית כפי שמקובל לטעון. רוב הציבור (55% מבעלי הדעה) תומך בעסקת חבילה בינלאומית שתכלול הפסקת אש, החזרת החטופים, פירוק חמאס

מנשקו, נורמליזציה עם העולם הערבי והקמת מדינה פלסטינית מפורזת ו-54% אף תומכים בשיתופי פעולה עם הרשות הפלסטינית בנושאים סביבתיים. מגד רק 12% מוכנים לראות ברשות הפלסטינית שחקן משמעותי ביום שאחרי המלחמה בעזה, 54% מתנגדים להכרה הבינלאומית במדינה פלסטינית ו-35% תומכים בסיפוח השטחים, כש-51% מהציבור אינם רואים חובה מוסרית לפעול לשיפור המשבר ההומניטרי בעזה. תמונה המשקפת את המתח בין הרצון בפתרון כולל שיביא עימו מענים ביטחוניים ולצידם מדינה פלסטינית מפורזת, לבין טראומת 7 באוקטובר שממשיכה לעצב את עמדות הישראלים. תגובות השמחה לניסיון החיסול בקטר, לצד האדישות של מרבית הציבור הישראלי לגירושם של למעלה ממיליון תושבי העיר עזה, מעידים על כך שמרבית הציבור הישראלי עדיין לא מצליח "לחבר את הנקודות". עדיין לא מבין שמדינה שמשלחת פגזים אל עבר מדינה שהיא בעלת ברית של ארצות הברית ואירופה, מדינה שמבקשת "לשטח", עיר בת מיליון תושבים, שפוגעת בצורה כל כך רחבה באוכלוסייה אזרחית, לא יכולה באמת להיות חלק מהעולם הדמוקרטי, לא יכולה להיות באמת שותפה של שכנינו באזור. **הציבור הישראלי רוצה להשתייך לעולם הדמוקרטי, מבין שהוא צריך את אירופה, צריך את מדינות ערב, אבל נכון לעכשיו, לא ברור אם הוא מוכן לשלם את המחיר הנדרש לשם כך.** כדי שזה יקרה, צריך שתהיה כאן מנהיגות אחרת, כמו מנהיגותו של בגין שהובילה לשלום עם מצרים לאחר טראומת יום כיפור – ברגע שהמחנה הליברלי בישראל יפסיק לפחד ויתחיל להוביל, אולי סוף סוף תהיה כאן המנהיגות שתעשה את זה.

ריף יצחקי, מנהל השפעה במכון מיתווים: הציבור הישראלי מודע היטב למחיר המדיני שישראל משלמת, כפי שמשקף בציון הנמוך של 4.39 למעמדה הבינלאומי, בציון של 3.93 לבד לתפקוד הממשלה במדיניות החוץ, ובכך ש-57% מהמשיבים הביעו דאגה מתדמיתה של ישראל כ"מדינה מצורעת". אך הנתונים כמעט זהים לאלה של השנה שעברה, עובדה הממחישה שבעיני הציבור, ישראל עדיין לא חצתה את הרוביקון. אפשר לתאר את הציבור כמי שנמצא בתודעה מודחקת, משום שגם כשהוא חש את השחיקה במעמד ישראל הוא אינו רואה בה סימן לתהום מדיני ואינו מצליח לדמיין את השלכותיה האסטרטגיות. הדבר מתבטא גם בצפיפות החלוקות לגבי העתיד, כאשר 37% מאמינים שמצבה המדיני ישתפר, 32% שחוששים מהחמרה ו-31% שמשוכנעים שלא יחול כל שינוי. מתוך הנתונים ניתן להעריך, כי **מבחינת רוב הציבור הסנקציות וההחלטות הבינלאומיות עדיין נוגעות ל"שם", להתנחלויות ולגורמים הקיצוניים בממשלה, ולא ל"כאן", לחיי היומיום של הישראלים בתוך הקו הירוק.** התודעה המודחקת ניכרת גם בסוגיות אסטרטגיות מרכזיות, שבהן הציבור מאמץ את הנרטיב הקואליציוני המקדש את ההיגיון הצבאי, תוך שהוא מודע למחירים המדיניים, בהם הוא רואה עלויות זמניות בלבד. למשל, רוב המשיבים (39%) האמינו כי הפגנת העוצמה הישראלית מול איראן רק חיזקה את הרצון הערבי בנורמליזציה עם ישראל, למרות שבפועל לא התחממו היחסים בין הצדדים. בשאלה אחרת, יותר ממחצית המשיבים ראו בכוח הצבאי מול איראן כאסטרטגיה העיקרית שתשרת את האינטרס הישראלי, על אף ההשלכות לערעור יציבות האזור. העוצמה הצבאית זוכה לתמיכה יחסית רחבה גם בשאלת האסטרטגיה המועדפת מול לבנון, כאשר מחצית מהמשיבים העדיפו להמשיך בתקיפות על חיזבאללה, גם במחיר מדיני של הגברת החיכוך מול ממשלת לבנון. לסיכומו של דבר, העובדה שהציבור מזהה את השחיקה אך אינו מפרש אותה כמשבר עומק מותיר את הנרטיב הקואליציוני כקול דומיננטי במרחב הציבורי.

השגריר לשעבר מיכאל הררי, עמית מחקר ומדיניות: הסקר מעלה, שהציבור חלוק ביחס למדיניות הראויה כלפי לבנון והסכם הפסקת האש, כמו גם מול משטרו של אחמד א-שרע בסוריה. למעשה מדובר בבלבול, מובן למדי, נוכח מדיניותה הלא-ברורה של ישראל מול שתי הזירות. ההישג הצבאי המרשים מול החיזבאללה תורגם (חלקית) להסכם הפסקת האש, שהותיר את ישראל בחמש עמדות בדרום לבנון, והעניק לה יד חופשית להמשך הפעילות הצבאית. כעת, המצב בלבנון עבר לשלב מאתגר וקשה במיוחד – יישום החלטת הממשלה הלבנונית לפרוק את החיזבאללה מנשקו (ואיסוף הנשק ממחנות הפליטים הפלסטיניים). אתגר זה מחייב מחד את המשך הלחץ הצבאי, אולם לא פחות מכך ראייה מדינית ברורה, שתסייע לתהליך הפנים-לבנוני ליישם את השלב הבא. לשם כך, **נדרשת מדיניות ישראלית שמשלבת ידיים עם ארה"ב, כמו גם עם שחקנים מרכזיים ורלבנטיים נוספים – צרפת, ערב הסעודית, איחוד האמירויות – ושמחזקת את ידיה של המדינה והחברה הלבנונית להתקדם בדרך מאתגרת זו.** כך הדבר גם מול הזירה הסורית. סימני השאלה כלפי משטרו של א-שרע מובנים, אולם אינם מצדיקים את המדיניות ה"היפר-אקטיבית" של ישראל כלפיו. בירושלים טרם החליטו אם להעדיף את ייצוב משטרו של א-שרע, הותרתה של סוריה מדינה חלשה, או לבכר את פיצולה. דומה, כי נשכח באופן מדי ומעורר תמיהה ההישג העצום ביציאתה של איראן מהמדינה. חתירתה של אנקרה להשפעה בסוריה, אולי אף לדומיננטיות, מהווה אתגר לישראל, אולם זה איננו דומה כלל וכלל לזה

האיראני. כפי שקרה פעמים רבות בעבר, אולם בא לידי ביטוי חריף ובוטה בממשלה הנוכחית, ישראל מתקשה להפנים את ההכרח בתבונת הדיפלומטיה, שנשענת על הישגים צבאיים, יהיו חשובים ומרשימים אשר יהיו.

רינה בסיסט, עמיתת מחקר ומדיניות: הציבור הישראלי מודאג מהדרדרות בתדמיתה הבינלאומית של המדינה, ומחשיב את השתייכותה למחנה המדינות הדמוקרטיות/ליברליות. אבל במקביל, מתעלם מאחריותה של ממשלת ישראל למשבר ההומניטרי בעזה. צרפת מדורגת אחרי בריטניה וגרמניה מבחינת המדינות האירופאיות שחשובות לישראל, יתכן שבדיוק מאותה הסיבה – בגלל שצרפת היא זאת שמובילה בשנה האחרונה את הקמפיין האירופי נגד המדיניות של ממשלת נתניהו בעזה. המסרים המנוגדים האלה מצידו של הציבור הישראלי הם בדיוק מה שמדאיג את הצרפתים: התחושה שבישראל מעדיפים לסקר כמה שפחות את המשבר ההומניטרי בעזה, והעובדה שרק בשבועות האחרונים התחיל להתקיים בציבוריות הישראלית דיון כלשהו על הסבל של העזתים. לא רק ש-44% אומרים שישראל לא אחראית למשבר ההומניטרי בעזה, 32% חושבים שישראל צריכה לפעול כדי לפתור את המשבר מתוך אינטרס עצמי של שיפור במעמדה בעולם, ורק 15% אומרים שפעולה ישראלית כדי לפתור את המשבר ההומניטרי היא המעשה המוסרי וצו השעה. מהבחינה הזאת, **נראה שהציבור הישראלי "קונה" את הנרטיב של ממשלת נתניהו על זה שאין רעב בעזה ושישראל עושה הכל כדי לסייע לעזתים – תוצאות הסקר מאששות למעשה את הטענה שנשמעת ממפלגות השמאל באירופה ובצרפת כי בישראל לא מכירים באחריותם למצב ההומניטרי בעזה.**

פרופ' אריה קצוביץ', עמית מחקר ומדיניות: עיון בסקר של מיתווים מספטמבר 2025 מביא אותי להסיק שתי מסקנות באשר לתוצאות שהן דומות מאוד למה שפורסם לפני שנה, דבר המצביע על מידה של עקביות והמשכיות בדעת-הקהל הישראלית, שכל ישר, וגישה פרגמטית ומפוכחת של קריאת האתגרים של מדיניות החוץ של ישראל. ראשית, רב הישראלים מודעים למצבו הגרוע של ישראל בעולם כתוצאה מהמשך המלחמה, ולתפקוד הלקוי מאוד של הממשלה בתחום של מדיניות חוץ (ציון 4 מתוך 10). רוב הנשאלים מסכימים על הצורך לשמור על יחסים תקינים עם ירדן ומצרים, על הצורך בהמשך שיוכה של ישראל במחנה הליברלי-דמוקרטי של המדינות, ועל ההשלכות ההרסניות של המשך המלחמה בעזה ליחסים עם מדינות ערב המתונות ועם ה"עולם" בכלל, כולל סנקציות אפשריות מצד מדינות אירופה. שנית, אם השאלה נשאלת בצורה ממוקדת ומנותקת מהקשר רחב יותר, רב האזרחים היהודים במדינה מתנגדים היום להכרה במדינה פלסטינית ולהקמתה בטווח המידי. יחד עם זאת, ובהקשר רחב יותר של סיום המלחמה בעזה והתקדמות לקראת פתרון של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, **ישנו רוב בציבור התומך בפתרון אזורי/בינלאומי הכולל הקמתה בעתיד של מדינה פלסטינית מפורזת לצדה של ישראל, יחד עם הסכמי שלום ונורמליזציה בין ישראל לבין כלל מדינות ערב, בראש ובראשונה ערב הסעודית.** בטווח המידי, יש גם תמיכה רחבה בהקמתו של כוח שמירת שלום בינלאומי/ערבי שייקח לעצמו את ניהול רצועת עזה אחרי המלחמה, בעוד שהרבה נשאלים עדיין תומכים בכיבוש הצבאי של עזה. איך מיישבים סתירות אלה? ובכן, למכון "מיתווים" תפקיד חשוב בלשכנע ולהסביר את הציבור בארץ על הצורך בפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני (והסכסוך הישראלי-ערבי בכללותו) במתכונת של פתרון של שתי מדינות לשני עמים. רב הישראלים עדיין שרויים בטרואמה של הטבח של אוקטובר 7, ולכן חלק לא מבוטל עדיין מאמין (או רוצה) "לחסל" את חמאס בדרך הצבאית. עלינו להסביר שהקמתה של מדינה פלסטינית לצדה של ישראל איננה פרס לטרור ולחמאס, אלא עונשו האולטימטיבי.

קמיל מורידאן, מנהלת פיתוח משאבים: רמת שביעות הרצון הממוצעת ממעמדה הבינלאומי של ישראל בתוך החברה הישראלית נמוכה באופן מפתיע – רק 4.39 מתוך 10. בדומה לכך, הציון הממוצע לביצועי הממשלה במדיניות החוץ נמוך אף יותר, 3.93 מתוך 10. אולם הממצא המרתק במיוחד הוא שכאשר מחברים נתונים אלה עם תוצאות לשאלות על עמדות אסטרטגיות, חלק גדול מהישראלים עדיין תומך בהמשך הפעולה הצבאית ברחבי האזור. זאת, על אף הראיות הברורות לכך שהירידה במעמדה הבינלאומי של ישראל קשורה ישירות לפעולותיה הצבאיות בשנתיים האחרונות. השאלות הנגזרות מכך, אם כן, הן: מהו הקו האדום של החברה הישראלית והיכן עובר הקו בין פטרויטיזם לבין תמיכה עיוורת במדיניות הממשלה? ואם המעמד הבינלאומי מטריד, מדוע ממשיכה להיבחר שוב ושוב הדרך הצבאית על פני הדיפלומטיה? סתירה זו משתקפת גם בתשובות בנוגע לאיראן. מחצית מהישראלים סבורים שישראל צריכה להמשיך בפעולות צבאיות בזירה זו, אך בשאלה נפרדת 40 אחוזים גם הודו שדיאלוג בין ישראל לאיראן יהיה מועיל. הלך ברור במקרה של ערב הסעודית, שם דווקא הדיפלומטיה – ולא המלחמה – פתחה דלתות. אסטרטגיית ה"שלום באמצעות כוח" התגלתה כאשלייה בלבד, ומדאיג ביותר שלאחר שנתיים של קמפיינים צבאיים כמעט ללא הצלחה אסטרטגית, וחברה השקועה ביגון וטרואמה, רבים עדיין אווזים באמונה שהפעולות הצבאיות לבדן מספקת משמעות או ביטחון. נתוני הסקר גם מדגישים את הירידה החדה בחשיבותה הנתפסת של צרפת

בעיני הישראלים – מגמה הקשורה ישירות להכרה האחרונה של הנשיא מקרון במדינה פלסטינית. ישראלים רבים כיום רואים בכל מדינה או מנהיג שמכיר בעצמאות פלסטינית כאיום קיומי. פחד אוטומטי זה טופח הרבה לפני הממשלה הימנית-קיצונית הנוכחית, והוא ממשיך לעצב את דעת הקהל גם כיום. ואף על פי כן, כאשר נשאל הציבור ישירות אם יתמוך במדינה פלסטינית בתנאים מאוד מסוימים, 47% מהישראלים הביעו מידה כלשהי של תמיכה. המסר ברור: מבחינת הישראלים מדינה פלסטינית מתקבלת על הדעת רק אם היא מתקיימת לחלוטין על פי תנאיה של ישראל, כאשר אל מול ישראל לא מוצבים תנאים כלשהם, אפילו כאשר היא מקדמת טיהור אתני ואלימות נרחבת. לבסוף, תוצאות הסקר מגלות כי 50% מהישראלים סבורים שאין או כמעט שאין קשר בין סיפוח לרפורמה המשפטית – ובכל זאת רבים עדיין חוששים שישראל תהפוך למדינת מצורעת בזירה הבינלאומית. הניתוק המוסרי הזה הוא מדהים, והוא מובהק במיוחד לנוכח העובדה ש-39% מהישראלים סבורים כי אין זה תפקידה של ישראל להתמודד עם המשבר ההומניטרי בעזה. **כל עוד ישראלים מסרבים להכיר בקשר הישיר בין סיפוח, כיבוש, הריסה של מערכת המשפט ובידוד בינלאומי, וכל עוד הם אינם מתנגדים למדיניות זו, החברה עצמה הופכת שותפה לדרכה של ישראל.**

ד"ר רועי קיבריק, מנהל המחקרים: בסקר של שנה שעברה עלתה בבירור הקריאה הציבורית להכרעה בסוגיות המדיניות השונות שעל הפרק. הציבור אמנם היה חלוק ומקוטב לגבי טיב ההכרעה, אך ביקש לזנוח את המדיניות ארוכת השנים של "ניהול הסכסוך" והמשך המצב הקיים, וביקש סוף סוף להכריע לאן הולכים. לאחר שנה, נדמה כי הציבור הישראלי מצא אסטרטגיה שונה להתמודד עם המציאות המורכבת בה הוא חי, עם הטראומה, הקיטוב והעייפות שמקשים עליו להוביל להכרעות. במידה רבה בחר הציבור הישראלי להתנתק מהמורכבות ולפשט את המציאות. **כאשר בוחנים את תוצאות מדד מדיניות-החוץ השנתי של מיתווים לשנת 2025, מקבלים תמונה מדאיגה של ציבור הבוחר בחלופות המדיניות המועדפות עליו, בצורה ילדותית, ללא שיקולי היתכנות, ומבלי לחבר את הנקודות בין סיבה למסובב.** כך למשל, ניתן לראות כי הציבור רואה במצרים את המדינה החשובה ביותר מבחינת ישראל במזרח התיכון בפער גדול משאר המדינות, אך כמחציתו שולל את הצורך להתחשב יותר מדי בעמדותיה ביחס לעזה; כ-57% תומכים באסטרטגיה של הפעלת כוח צבאי אל מול האיום האיראני אך במקביל רבים תומכים בכינון ערוץ דיאלוג עם איראן (רק 18% מתנגדים לכך); 52% תומכים בהעברת השליטה בעזה לכח רב-לאומי, אבל מרבית הציבור מתנגד לשיתוף פעולה עם הרשות הפלסטינית שהיא הכרחית לשם כך; ורוב מוחלט (85% מבעלי הדעה) רוצה שישראל תשתייך למחנה הדמוקרטי-ליברלי בעולם אך כ-35% תומכים בסיפוח השטחים בניגוד לדין הבינלאומי, רבים לא מכירים בעובדה שההתנחלויות הן לא-חוקיות מבחינת החוק הבינלאומי והעולם הליברלי, ו-51% מתכחשים לאחריות ישראל על המצב ההומניטרי בעזה בניגוד לתפיסה הרווחת בעולם כולו ולמערכת הערכים והנורמות של הסדר העולמי הדמוקרטי-ליברלי. לא ברור אם תמונה זו מתגבשת מתוך המצב הנפשי בו נמצא הציבור הישראלי, או מתוך בורות כללית בכל הקשור למדיניות-חוץ והיכולת להבין מה משפיע על מה. אבל כך או כך – כמו ילדים שלומדים לחבר נקודות ומספרים לכדי תמונה ברורה ומגובשת – על הציבור הישראלי להתבגר ולהבין שיש מציאות אובייקטיבית שם בחוץ, יש השלכות לכל פעולה או אי-פעולה, יש קשר סיבתי בין גורמים שונים. וכמו כל ילד, גם הציבור צריך מורה טוב, שינחה אותו ויסביר לו את הקשר. לא לכולם יש זמן, נגישות או משאבים להתעמק בנעשה בזירת יחסי החוץ. זה תפקידם של האקדמיה, של מעצבי דעת הקהל, של מכוני מחקר, ובוודאי של מנהיגים פוליטיים שרוצים לגייס תמיכה ציבורית ולהוציא את ישראל מהתהום שבו היא נמצאת.